

vsako leto veliko denarja siplje v njihove žepe, — one pa gospodarijo po svoji glavi. Namesti da bi general-inšpektorji bolje organizirali gospodarstvo, mislijo, da Bog vedi kaj so storili, če so zapazili, da je kak železničar uradnik komu kako „freikarto“ dal.

* *Rekrutov v Avstriji za prihodnje leto 1876* bode se po predlogu ministerskem vzelo 54.541 za stalno armado, 5454 pa za reservo.

* *1000 delavcev* se bode polagoma odpustilo iz železniške fabrike pri sv. Jožefu v Mariboru. Vsake 14 dni jih zgubi 10 delo in zaslužek.

Naši dopisi.

Iz Zagreba 17. nov. — Menda Ljubljanska policija ne bode zarad tega Vašega lista zaplenila, ako Vam poročam, da preteklo nedeljo na povratku iz Ljubljane je došel v Zagreb junaški boritelj za oslobodenje naših bratov v Hercegovini gosp. Miroslav Hubmajer in da vseučiliščna mladež je njemu na čast napravila v gostilnici „pri jagnjetu“ večerjo, pri kateri je navdušeno slavila Vašega rojaka, ki je pripravljen tudi življenje svoje žrtvovati za to, da slovanske naše brate reši iz krempljev krvoločnega Turka. Udeležilo se je te slavitve okoli 180 dijakov, pa tudi družih gostov. Slušatelj modroslovja gosp. Arnold je pozdravil Hubmajerja z lepim govorom, kojega je junaški Slovenec odzdravil v daljem govoru tako srčno, da živio klicev ni bilo ni konca ni kraja. Sledilo je potem še mnogo zdravic, od strani zastopnikov Bolgarov, Čehov, Horvatov, Slovencev, Istrijanov, Dalmatincev itd., med katerimi so slovanske pesmi povzdigovala svečanost, koja je trajala čez polnoči. Ako Bog dade i sreča junaška, oslobodili bodo se bratje naši Turškega jarma: s to veseljo nado so se ločili gostje od moža, ki se tako plemenito žrtvuje za to, da bi milo solnce zasijalo mučnikom na iztoku!

V Gorici 21. nov. — V našem mestnem starešinstvu vlada zdaj še precej mir; liberalci — ki so na krmilu — niso prenapeti, klerikalci nimajo tedaj vzroka, da bi jim nasprotovali. Tako se je ni davno obravnavanje proračuna za 1876 mirno vršilo. Ena najvažnejših zadev, na katero se nanaša preudarek, je novo pokopališče, ki se ima napraviti. Stvar je res nujna in govori se o njej že veliko let. Sestavljen je poseben odbor izmed starešinstva, kateri to zadevo pretresa. Določeno je že, da novo grobišče ima priti na Blančo ali tje naprej proti Panovcu.*) Tam bi bil res primeren kraj. Njiv (kampov) mislijo nakupiti za novo pokopališče kakih 20 (sedanje ne meri menda ko kakih 8—10). Ves prostor poleg zida mislijo v novem pokopališču določiti za rodbinske rakve. Preudarjenih je za novo pokopališče 60.000 gold. — Na sedanjem pokopališču na železnični (oziroma Tržaški) cesti nameravajo kapelo po koncu pustiti, ker se mesto na tisto stran širi. — Imenovana je novo preskuševalna komisija za ljudske in meščanske šole za naslednja 3 leta. Razen dveh, so vsi nje udje tisti, kakor prej. Namesti prejšnjega ravnatelja, gymn. g. Schaffenhauerja, je g. dr. Tih. Schreiber (vodja c. kr. više realke) novi komisiji ravnatelj. Ostali udje so: vodja žensk. izobraževališča, g. P. Rojarkovič; gimnazijski profesorji gg. Frapporti, Hafner, Lazar, A. Marušič; profesorji žensk. izobraž. gg. Motz in (okrajni nadzornik) Vodopivec in c. k. deške vadnice učitelj g. Val. Kumar. — V Trstu menda ne bo več take komisije, pač pa v Kopru. — Za državno dekliško vadnico ste imenovani 2

novi učiteljici neka gospodična Waller, Tiroljka, in Ema Toman, Slovenka — una za laško-nemški, ta za slovensko-nemški poduk. — Laški oddelek žensk. izobraževališča ima vendar-le že letos 3 tečaje, v I. je čez 50, v II. 7 in v III. tudi nekaj deklet. V slovenskem oddelku ni bilo mogoče odpreti II.—I. V. razreda; v I. je 16 poslušalk. — Kakor prej na gimnaziji, tako so letos tudi v realki skrčili rabo maternega jezika pri verskem poduku: v III. razredu se podučuje po nemški (in samo v pripravljalnem I. in II. razredu v slov., oziroma ital. jeziku). — O konfiskovanju naših 2 slov. listov ni mi treba pisati, saj ta reč je tudi v Ljubljani na dnevnem redu. — Kakor oktober je tudi november deževen; sinoči je bližnje gore sneg pobelil, al burja vendar ne more še prav zmagati. — Dva slovenska goljufa, ki sta se delala sorodnika našega prevzv. nadškofa in zlorabila njihovo veljavo, opeharila sta nekega kmeta z Vogarskega (2 uri od tod), da jima je posodil 200 gold. Da niso hoteli pozneje v škofiji takih sorodnikov poznati in Vogarcu denarja povrniti — razume se samo od sebe. Ta dogodek nas uči, da tudi celó hudobnežem je vendar-le duhovščina — v tem primerljivi naš nadškof — poročstvo poštenosti in veljave. Kedaj bode pa neke naše ljudi pamet srečala — to sam Bog vé.

Iz Trsta 21. nov. — Naj zopet „Novicam“ nekoliko poročam o dogodbah zadnjega časa. Društvo „Edinost“ je po pozvedbah, da ste se v Gorici slovenski stranki sprijaznili, po svojem udu gosp. Križman-u, kaplanu v Vrdeli, predlagalo, naj se „Soča“ podpira in zato naj Primorski Slovenci ne snujejo lastnega časnika, ker tako bi se društveni časnik ne mogel zdrževati in sestri „Soči“ bi se škodovalo. Ta predlog je bil enoglasno sprejet. — Mestni zbor je več sej zaporedoma porabil za obravnavo mestnega posojila 3 milijonov, koje hočejo v 24 letih izplačati. To posojilo bo zahtevalo 1 milijon in 673.376 forintov obresti v 24 letih in to računjeno samo po 4%, in s tem pogojem, da bi se denar 3 milijonov brez provizije dobiti mogel. Da bi le okolice kaka butara ne zadela v tej denarni zadevi! Druge seje so se vrtile okoli tega, kako bi mesto z dobro pitno vodo oskrbeti mogli. Sklenilo se je Reko v Trst pripeljati. Še drugih več sej se je porabilo za proračun gledé javnih stavb, koje hočejo v prihodnjih 5 letih dovršiti. Tako se je sklenilo, da se bo tukajšnje pokopališče od 18 do 30 tisuč sežnjev razširilo, kar bode 100.000 gold. stalo; za popraviljanje potov na pokopališči 2000 gold., za pokriti trg 300.000 gold., za mesnico v St. Šabi je dovoljenih 50.000 gold., za razširjenje pokopališča v Barkoli (v okolici) 200 gold., za zidanje dveh novih ljudskih šol v okolici in popraviljanje nekaterih drugih 50.000 gold. Zato bo okolica gotovo srčno hvaležna. Ker sem že pri šolah, dovolite, da še povem, da so v seji 11. dne t. m. gospodično Antonijo Ferlugo za stalno učiteljico v Rojani imenovali, dve drugi učiteljici pa odpravili: eno zarad slabega sluha, drugo zarad pomanjkanja učiteljske sposobnosti. Za eno teh dveh je nam žal, ker je bila izvrstna učiteljska moč, za drugo pa ne, kajti če si sama noče pomagati, ni vredna, da bi jej drugi pomagali.

Iz Koroškega 19. nov. (*Ali na Koroškem — ali na Turškem?*) tako so popraševali vsi, ki so brali iz „Junske doline“ v „Politiki“ dopis, ki popisuje stan ravnopravnosti, ki jo na Koroškem Slovenci uživajo v vojaštvu, v političnih in sodniških uradih, v šolah itd. „Novice“ so v 39. listu prinesle tudi narodne pritožbe Slovanov v Hercegovini in Bosni; zdaj pa čujte popis „Politike“, kako se Koroškim Slovencem godi, in ga primerite z ravno prej navedeno pritožbo Turških Slo-

*) To je proti severo-vzhodu od mesta.

vanov. „Politik“ piše: „Mi Koroški Slovenci smo zaradi narodne ravnopravnosti v hudih stiskah. Že nekaj let sem prosimo, kar drugi silno zahtevajo, da bi se dobrohotno više določbe o silno važnih vojaških kontrolskih komisijah vsaj v tem oziru spolnovale, da bi se v čisto slovenske okraje poslal vsaj slovenskega, to je družega deželnega jezika zmožen častnik. Žalibog, da se tudi letos na nas niso ozirali in k nam — menda vsaj ne na kljub? — zopet poslali istega trdega Nemca, ki se je lansko leto tako breztaktno obnašal in nekemu rezervistu samo zaradi tega žugal s kaznijo, ker ni znal nemški govoriti. Lani sem o tej reči poročal v Celovškem „Kärntner Blattu“, ker pa je bil vspeh ravno nasproten in reč ni prišla ministerstvu na ušesa, letos pošljem svoje poročilo „Politiki“, da dojde pravim v roke. Tudi se je letos zgodilo, da si več vojakov iz strahu pred kaznijo pri oni komisiji ni upalo razodeti svojih prošinj in staviti vprašanj. Na odpust vrnivši se vojaki nam pripovedujejo še lepših reči o teh komisijah. Znano je, da v Maroičičevem polku je veliko Slovencev, ki niso vsi zmožni nemškega jezika. Da se ga pa laglje in hitreje naučé, ne podučujejo se na pollagi že slovensko natisnjene knjižice pametno in pedagogično, ampak razdelé se med njimi ordonance, ki imajo dolžnost zatožiti vsakega Slovenca, ki le besedico v materinskem jeziku spregovori, da ga kaznujejo. — O slovenskem razglášanju in pojasnovanju danih povelj ni ne duha ne sluha, da si najviše povelje med drugim določuje: „Določbe službenega pravila morajo se v pravem duhu umeti in po oficirjih vojaščini umevno in njihovi izobrazenosti primerno pojasniti in v glavo vtisniti. Tudi jih mora vsa vojaščina, naj že ima katero koli chargo, brezizjemno in tudi v formalnem oziru natančno znati in spolnovati.“ Častniki bi morali biti čarobniki, če bi hoteli trdim Slovincem službena pravila vtisniti v nemškem jeziku. C. kr. vojno ministerstvo je razdelivši cesarsko pesem med vojake v nemškem in slovenskem jeziku gotovo imelo namen, da naj to navdušeno cesarsko pesem dotični predniki vojakom svojim v spomin vtisnejo in s pravim Avstrijskim rodoljubjem jih navdajajo. Žalibog pa, da se to ne izvršuje! Tiskovine cesarske pesmi ležé pri računskem feldvebelnu, vojaški oddelki pa sém ter tje pojó pesmi, ki bi bile pristojne le vojakom Pruskim. Tako nam pripovedujejo z žalostjo vojaki, ki se vračajo domú. In vendar je ravnopravnost naša pri vojaštvu primerno še dobra. — Načelniki političnih in sodnijskih uradov so trdi Nemci. Pri deželni vladi je svetovalec g. France Novak, ki je tukaj še iz Doberle vesi sem prav priljubljen in spoštovan, slovenščine zmožen in se s slovenskimi ljudmi prav rad pogovarja slovenski. Pri deželni sodniji pa se gospodje zanimajo za nemškega predsednika, da jih kot Nemce ne bi nadlegoval z osnovo slovenskega senata. Po viših uradih ravnajo se tudi okrajna glavarstva. Župan Doberleveški, trd Slovenec, si je drznil okrajnemu glavarstvu v Velikovcu pošiljati slovenske spise, pa je bil zaradi tega hudo pokaran in se mu je celó žugalo, da bo kaznovan in odstavljen! — O šoli kaj pisati reklo bi se pero krhati. Najglavnejši namen naše ljudske šole — upamo, da le za zdaj — je ponemčevanje naše jako talentirane in prebrisane, pa žalibože za najlepša leta ogo-ljufane šolske mladeži. Ne zna niti brati, niti pisati, niti računati, in sicer niti slovensko niti nemško ne, in pride v kljub osemletnemu podučevanju iz šole brez vse omike in se tudi dalje ne more izobraziti, ker ne zna slovenski brati. — A pri tej različni pravnosti Slovencev je pa vendar tudi ena ravnopravnost, namreč v državnih, de-

želnih in srenjskih davkih, in pa v tem, da vsi enako ljubijo tukajšnjo vino Šetaravaško.“

Z Maribora 22. nov. — Veliko hrupa je povzročil te dni velikansk „krach“ dveh nemčurskih pionirjev, poslancev Brandstetterja in Konrada Seidelna. Brandstetter se je na Dunaji hotel vstreliti, pa se slabo zadel in zdaj leži v Radvanji ranjen. Dolg njegov znaša čez 300.000 gold. Mariborčani zgubé nekateri po 40.000, drugi po 30.000, 9000, največ pa po 100 in 50 gold. Seidl je menda tudi ob vse, ker je svojemu prijatelju menjice podpisaval in ravno največe. Najbolj je prišel na kant po Dunajskih judih, ki ga zdaj rubijo, da je kaj. Tako je, če se človek brati z Dunajskimi judi in liberalci! Se je pa le zopet pokazalo, kam pripelje početje, kakoršno uganjajo vitezi „N. Fr. Presse“. Kaj pa z onimi 60.000 gld., katere je Brandstetter dobil iz državnega žaklja za neki nič vredni rudokop, tega ne vemo. Gotovo so tudi ti tam, kjer drugi.

Iz Ljubljane. — Gosp. predsednik družbe kmetijske Kranjske baron Wurzbach z gospodi odborniki glavnega odbora so počastili dr. Jan. Bleiweisa včeraj pred dnevom godú njegovega s pohodom svojim in v spomin 25letnice živinozdravniške šole Ljubljanske, kateri začetnik in vodja je on, mu posvetili krasen sreberni kozarec. Gospod baron Wurzbach ga je v imenu odbora s toplim govorom pozdravil, katerega je zeló ginjenega srca odzdravil dr. Bleiweis, zahvalivši se za toliko čast in obljubivši, da do zadnjega diha hoče žrtvovati vse svoje moči mili domovini in še posebno družbi kmetijski, po kateri si je pridobil zaupanje naroda svojega.

— (Iz seje deželnega odbora 20. novembra.) Ustno poročilo deželnega glavarja o posvetovanju enketne komisije pri deželni vladi o prenapredbi sedanje gozdne postave vzelo se je na znanje. — Prošnje za eno izpraznjeno štipendijo razpuščenega samostanskega zavoda (v Mekinah in Velesovem) za hčere zaslužnih Kranjskih rodovin žlahnega revnega stanú izročile so se s predlogom trojice prošnjic deželni vladi, da jih predloži na najvišem mestu v podelitev štipendije. — Dopis deželne vlade, da je v zadnjem deželnem zboru sklenjena postava zaradi enakih plač učiteljic na ljudskih in meščanskih šolah, kakor jih imajo učitelji, zadobila cesarjevo potrjenje, vzel se je na znanje.

— Sejm sv. Ošpete v ponedeljek je bil jako slab. Povsod je bilo očitno, da nikjer denarja ni. Živine so pripeljali veliko; cena kónj in goved je bila nizka, pa kupca skoro nič; še Laha zdaj ni bilo.

— Presvitli cesar je za napravo tukajšnje hiše za bolehe ne pa neozdravljive siromake 1000 gld. iz lastne blagajnice darovati blagovolil. Cesarica Marija Ana je darovala 400 gold., nadvojvoda Albreht 200 gold.

— Gosp. France Erjavec, dozda profesor na gimnaziji Goriški, slavnoznani pisatelj slovenski in osobito strokovnjak v natoroznanstvu, je imenovan za profesorja na vseučilišču Zagrebškem.

— Gospod knezoškof dr. Pogačar, ki se je pretekli teden podal na Dunaj, prišel je včeraj zopet nazaj.

— Naš rojak, pl. Viktor Vest, dozda predsednik c. k. okrožne sodnije Celjske, je imenovan za predsednika c. k. deželne sodnije Koroške. Ker je slovenskega jezika popolnoma zmožen, smemo pričakovati, da bode v tej zadevi Koroškim Slovincem dal, kar ravnopravnost narodna zahteva.

— Sinoči je pevski zbor narodne naše čitalnice gosp. dr. Jan. Bleiweisu kot predsedniku njenemu napravil res nenavadno lepo serenado.

— Difteritis in pa policijska zaséga slovenskih časnikov ste že več časa epidemični v Ljubljani. „Nulla dies sine confiscatione“, sme se pač dandanes reči. Sobotni „Slovenec“ je bil zopet zasežen zaradi popisa, kako je vrednik njegov pred sodnijo zagovarjal nekrivdo zaseženega 123. lista „Slovenčevega“.

— „Slovenec“ je pisal v včerajšnjem listu učitelj Sadar iz Škofje Loke, da ni vse resnica, kar se je o njem pisalo v 130. listu, iz katerega so tudi „Novice“ par vrstic posnele.

— V Škofji Loki je v ponedeljek nastal požar, h kateremu se je podala tudi Ljubljanska požarna bramba telegrafično poklicana s posebnim železniškim vlakom. Ko je gori dospela, je bil ogenj že pogasjen. Pogoreli ste Vilfanova pa Kandiševa hiša v Karlovcu. Kako se je vnelo, še nismo zvedeli.

— (V častni spomin Francetu Prešernu) napravi narodna čitalnica v nedeljo 28. dne t. m. veliko besedo s sledečim programom: 1. Slavnostni govor, govori doktorand prava gospod Ivan Tavčar. 2. Vinko Vinař — „Pjevajmo“, moški zbor. 3. Rubinstein — dvospev iz opere „Kinder der Haide“ za sopran in tenor, pojeta gospá Dragoila Odijeva in gospod J. Meden. 4. Hayden — Št. 56. kvartet za dvoje gosli, violo in violon. 5. M. Vilhar — „Slavski dom“, samospjev za bas in moški zbor. Solo poje gosp. J. Kocelj. 6. Donizetti — „Lukrezia Borgia“, tercet za sopran, tenor in bariton. pojó gospá D. Odijeva in gospoda J. Meden in V. Valenta. 7. Mašek — „Gazele“. Besede Fr. Prešernove; deklamacija z moškim zborom; deklamuje g. sp. Ant. Jeločnik. — Začetek ob 7. uri zvečer. — Častite ude vljudo vabi odbor čitalničin.

— (Slovensko gledališče.) V nedeljo se je v polni hiši predstavljala igra „Na Osojah“ izvrstno. Največ pohvale so dobili in zaslužili gospoda Schmidt z Valentinom in Kocelj z Matijem, pa gospici Podkrajškova in Vrtnikova, ki je prvič tako pogumno stopila na oder. Pri gospici Ledarjevi bi bilo želeti več občutka za to, kar govori in predstavlja. Tudi gospod Rus je župnika dobro narisal. Vspeh igre je bil sijajen.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — V državnem zboru je prišel v soboto na vrsto načrt postave, po kateri naj se zniža kolektivna pri menjicah od $\frac{1}{12}$ na $\frac{1}{15}$ od sto. Poslanec Greuter je ognjeno govoril proti taki postavi, katera bi bila edino le v podporo današnjega sistema, ker bi bilo ž njo zljajšano le njegovim privrženecem kupčevanje z denarjem, v državno blagajnico pa bi prišlo mnogo manj. Govor Greuterjev, oster in bodeč, kakor navadno, je ustavovsrce zdrazil, kakor drog sršene, desnica pa mu je ploskala. Vendar je bil predlog ta sprejet.

— Dunajski škof kardinal Rauscher, Slovanom malo priljubljen mož, je za smrt bolan, vsaki hip utegne zadnjikrat zdihniti. — Umrl pa je 20. t. m. Franc, vojvoda Modenski.

Galicija. — Slavnega zagovornika pravic Gališke dežele, dr. Črkavski-ja, so Poljaci v Levovu sijajno sprejeli. Črkavski je položil svoje poslanstvo in čedalje več glasov se glasi iz Gališkega, naj se vsi Poljski poslanci porazumijo s pravno stranko in izstopijo iz državnega zbora, naj nemški in če hočejo tudi 4 mlad-slovenski poslanci: Vošnjak, Razlag, Pfeifer in Naberger, v njem delajo, kar hočejo, vsaj ne be dolgo trpelo. — Potocki je potrjen za drž. namestnika.

Ogersko. — Postava za civilni zakon se izdeluje sedaj Magjarom. Vsled te postave se bodo smeli judje in kristijani križem ženiti in možiti, razpisani zakonski, tudi katoliški, zopet novo zakonsko zavezo storiti itd. Porodniške, porčniške in mrtvaške knjige, koje sedaj fajmoštri pišejo zastonj, pridejo posebnim uradnikom pri sodnijah v roke, ki bodo drago plačani. — Le tako naprej!

Nemčija. — Že četrtnkrat so se vsi škofje Bavarskega obrnili do kralja v pismu, v katerem z odkritosrčno besedo razkladajo neugodnosti starokatolikov, razmere med cerkvijo in šolo in vzdrževanje samostanov. Brž ko ne bodo njih besede zopet brez vspeha ostale, al vsaj to dobro vest imajo, da so storili svojo dolžnost. — Med Bismarkom in grofom Arnimom je zopet ravs in kavs zato, ker je grof Arnim v neki brošurici pod naslovom „pro Nihilo“ državnega kancelara Bismarka hudo vščipnil. — Delavci v Berlinu nimajo dela, kar velik nemir dela v državi „der Gottesfurcht und der frommen Sitte“; mizarjev brez dela štejejo že nad 4000, družih rokodelcev tudi brez dela pa nad 12.000.

Iz Turškega bojišča. Zadnje dni so bile nekatere hujše bitve v Hercegovini; za glavno bitvo so se pripravljali že ves prejšnji teden oboji ter krog Trebinja vleklj svoje čete skup. Turki hočejo s to bitvo na en mah pobiti in razkropiti ustajnike, ti pa, dobro vtaboreni in oboroženi, hočejo napeti vse žile, da se jih ubranijo in jih zapodé. Morda so se zdaj, ko to pišemo, že vdarili, a poročil še nimamo. — Te dni se je bivši Srbski minister Hristić, kakor pišejo časniki, podal na Cetinje z namenom, skleniti zvezo Srbije s Črnogoro zato, da spomladi napoveste obe Turčiji vojsko; potem bi se Bosnija združila s Srbijo, a Hercegovina s Črnogoro. — Angleški časnik „Times“ pripozna, da se Turčija sama ne bo mogla vzdržati, zato je pritiskal ta list na Avstrijo, naj ona vse poravná s tem, da zasede Hercegovino in Bosno; nje — trdi list dalje — se ta reč najbolj dotika, ker je toliko pribeglih na njeni zemlji, ki jo veliko stanejo, a pri vsem tem niso srečni. Osvoboditi Turškega jarma se pa uboga raja mora — pravi list končno.

Turško. — Denarni polom sega daleč po svetu; Angleži, na priliko, zgubijo samo na obrestih 20 milijonov goldinarjev. Prijaznost do Turčina se drago poplačuje Angležem.

Žitna cena

v Ljubljani 21. novembra 1875.

Vagán v novem denarji: pšenice domače 5 fl. 20. — banaška 5 fl. 31. — turšice 3 fl. — soršice 4 fl. 10. — rži 3 fl. 10. — ječmena 2 fl. 50. — prosa 2 fl. 40. — ajde 3 fl. —. — ovsa 1 fl. 90. — Krompir 1 fl. 90.

Kursi na Dunaji 22. novembra.

5% metaliki 69 fl. 40 kr. Ažijo srebra 104 fl. 95 kr.
Narodno posojilo 73 fl. 90 kr. Napoleondori 9 fl. 11 kr.

Loterijne srečke:

v Trstu { 20. nov. 1875: 82. 79. 83. 64. 63.
v Lincu { 47. 78. 90. 77. 2.

Prihodnje srečkanje v Trstu 4. decembra.